

Kunskapskrav (syllabus) för SwedSecs licensieringstest

Version 12

2007-07-01

Innehåll

Inledning.....	4
Kunskapskravens funktion	4
Kunskapskraven i stort	4
Ändringar av kunskapskraven	4
Kunskapskravens utformning	4
Testets utformning baserat på kunskapskraven.....	5
Kognitiva nivåer	5
Delområde 1 -	6
Sparande och kapitalförvaltning.....	6
Sparandeformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning	6
Lagen om investeringsfonder	6
Derivat och aktielån	7
Försäkrings- och pensionssparande samt försäkringsförmedling	7
Risker, riskhantering och riskjusterad avkastning.....	8
Alternativa investeringsstrategier.....	8
Skattefrågor	8
Delområde 2 -	9
Handel och administration	9
Emissionshantering	9
Kontoföring, clearing och settlement	9
Värdepappersinformation.....	10
Depåhantering och efterföljande affärsredovisning	10
Handel med finansiella instrument.....	10
Börs- och marknadsplatsverksamhet.....	11
Delområde 3 -	12
Finansiell ekonomi	12
Grundläggande förutsättningar på kapitalmarknaden	12
Definition av förvaltningsuppdrag i ett ekonomiskt perspektiv	12
Tidsvärdet av kapital och ”priset på kapital”	12
Finansiell statistik.....	13
Grundläggande värdering av aktier, obligationer och derivatinstrument.....	13
Begreppen risk och avkastning	13
Definition av marknadsindex	14
Grunderna i portfölj- och kapitalmarknadsteorierna	14
Effekter av diversifiering, såväl nationellt som internationellt	14
Effektiva portföljer.....	15
Utvärdering av portföljer och fonder	15
Delområde 4 -	16
Etik och sundhetsregler	16
Etik och moral	16
Normbildning på värdepappersmarknaden	16
Sundhetsregler.....	17
Mutor och bestickning.....	18
Peningtvätt och terroristfinansiering	18
Marknadsmisshandling	18
Anmälningsskyldighet och förande av loggbok.....	19
Insättningsgaranti och investerarskydd	19
Delområde 5 -	20
Regelverk på värdepappersmarknaden.....	20
Värdepappersrörelse.....	20
Prospektregler.....	20

Klagomålshantering	20
Avtal	21
Grundläggande regler om pantsättning	21
Grundläggande kundskyddsregler.....	21
Civilrättsliga frågor och familjerätt.....	22
Bolagsrätt - Aktiebolagsrätt	22
Allmänna villkor för handel	23

Inledning

Kunskapskravens funktion

Detta dokument definierar den kunskap som krävs av SwedSecs licenshavare. Kunskapskraven är uppdelade i delområden (faktaområden), i underrubriker och i mätpunkter. En mätpunkt specificerar vad licenshavaren förväntas kunna inom ett relativt litet kunskapsområde. Varje uppgift som ingår i licensieringstestet är kopplad direkt till en mätpunkt i detta dokument.

Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av relevanta kursplaner och som underlag vid uppgiftskonstruktion. De ska dessutom ge överblick över vad som förväntas av en licenshavare. Det är varje utbildningsanordnares uppgift att tolka kunskapskraven och utifrån tolkningen forma en relevant och pedagogisk utbildning.

Kunskapskraven i stort

En licenshavare med godkänt licensieringstest har genom testet dokumenterad kunskap om förekommande finansiella instrument, om deras viktigaste kännetecken, egenskaper och risker. Licenshavaren känner också till ramarna för hur finansiella instrument registreras, hanteras och omsätts samt de rättsliga ramverken för instrumenten. På samma sätt har han eller hon kännedom om hur arbetet bedrivs vid berörda institutioner, till exempel börser och clearingorganisationer. Slutligen har licenshavaren kunskaper om de uppförande- och sundhetsregler som gäller på värdepappersmarknaden. Vidare har licenshavaren kunskaper om hur regler och normer uppkommer, grundläggande etiska principer och de uppförande- och sundhetsregler som gäller på värdepappersmarknaden. Slutligen har licenshavaren kunskap om övriga regler som är tillämpliga på verksamhet som bedrivs på denna marknad.

Ändringar av kunskapskraven

Mindre justeringar, till exempel omformuleringar, ändras löpande på SwedSecs webbplats (www.swedsec.se). Större förändringar, till exempel förflyttningar av mätpunkter mellan delområden, träder däremot i kraft halvårsvis (1 januari samt 1 juli). Ändringar av kunskapskraven publiceras på SwedSecs webbplats direkt efter fattade beslut. Det är varje enskild utbildningsanordnares ansvar att kontinuerligt uppdatera sig med den senaste versionen.

Kunskapskravens utformning

Kunskapskraven är som tidigare nämnts uppdelade efter delområden, underrubriker och mätpunkter. De fem delområden som ingår är:

1. Sparande och kapitalförvaltning
2. Handel och administration
3. Finansiell ekonomi
4. Etik och sundhetsregler
5. Regelverk på värdepappersmarknaden

I tabellen har varje mätpunkt också en definierad *kognitiv nivå*. Detta begrepp förklaras närmare under rubriken *Kognitiva nivåer*. Eftersom samma eller liknande begrepp och uttryck kan dyka upp under flera olika delområden är det först och främst sifferkombinationen som gör varje mätpunkt unik.

Testets utformning baserat på kunskapskraven

I testet ingår 20 ordinarie uppgifter från varje delområde. Testet består alltså totalt av 100 ordinarie uppgifter. Alla ordinarie uppgifter har genomgått en noggrann kvalitetskontroll i form av fakta-, kvalitets- och språkgranskning. Uppgifterna har dessutom utprovats och analyserats med statistiska metoder. Utprovningen sker genom att 5 ännu ej godkända uppgifter från varje delområde ingår i testet utan att påverka slutresultatet. De svar som testdeltagarna lämnar på dessa uppgifter räknas inte med i resultatet utan lagras för statistisk analys. Testdeltagaren kan inte avgöra vilka uppgifter som är ordinarie och vilka som utprovats. Totalt besvarar alltså testdeltagaren 125 uppgifter varav 100 avgör testdeltagarens resultat.

För att godkännas på licensieringstestet måste en testdeltagare ha minst 70 % rätt totalt och samtidigt minst 50 % rätt på varje delområde. Möjlighet finns att endast tentera om underkänd del om kravet på 70 % rätt totalt uppfyllts.

Kognitiva nivåer

De kognitiva nivåerna är valda ur Blooms taxonomi (1956). Nivåerna syftar till att beskriva vilken grad av komplexitet som uppgifter kopplade till en viss mätpunkt har.

Nivå:	Förklaring:
Känna till (K)	Testdeltagaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Testdeltagaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Testdeltagaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.
Analysera (A)	Testdeltagaren ska kunna tolka, värdera, relatera till och dra slutsatser av den aktuella kunskapen.

Varje mätpunkt har en markering längst till höger som definierar på vilken kognitiv nivå testdeltagaren ska ha den aktuella kunskapen. Nivån markeras med den första bokstaven i nivåns namn; K, F, T eller A. De kognitiva nivåerna hänger ihop och bygger på varandra. Om mätpunkten till exempel avser den kognitiva nivån *Tillämpning* kommer markeringar att finnas i kolumnerna för *Känna till*, *Förståelse* och *Tillämpning*. Det förutsätts alltså att om man kan tillämpa en kunskap så har man också förståelse för och känner till den. En närmare beskrivning av de kognitiva nivåerna finner du på <http://www.swedsec.se/kogtest.php>.

Delområde 1 - Sparande och kapitalförvaltning

Delområde 1 omfattar kunskap om olika sparformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning i ett brett perspektiv. En licensinnehavare ska besitta och nyttja denna kunskap som referensram i sina kundrelationer. I praktiken innebär detta kännedom om begrepp och definitioner samt grundläggande kunskap om olika finansiella instrument och hur dessa fungerar och berör värdepappersmarknaden. Förutom krav på rena minneskunskaper fordras i vissa centrala avsnitt även förståelse för sparandeprodukter och inom riskjusterad avkastning även förmåga att tillämpa kunskaperna.

Eftersom flera av momenten inom området bygger på varandra är det en fördel om studier och inhämtande av kunskap kan ske i en logisk följd. Delmomenten anges i sammanställningen nedan. För att underlätta inläringen av relevant kunskap anges också mer specifikt de frågeställningar och delmoment som aktualiseras och som en licensinnehavare måste kunna inom varje delområde.

Sparandeformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning

Denna underrubrik omfattar kunskap gällande olika sparandeformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning. Licensinnehavaren ska kunna definiera olika värdepapper som förekommer på marknaden, känna till hur de olika instrumenten fungerar och hur de kan påverka kundens portfölj. Licensinnehavaren ska dessutom ha kunskap om hur Fondmarknaden fungerar, till exempel vilka olika fondprodukter som finns på marknaden och att handeln med fondandelar regleras i en särskild lag: Lagen om investeringsfonder. Licensinnehavaren ska känna till denna lag och dess begrepp. Vidare behandlas sparande i bank, olika former av obligationssparande och den statliga insättargarantin. Licensinnehavaren ska också känna till hur en Aktiesparklubb fungerar samt olika former av kapitalförvaltning.

	Kognitiv nivå			
Banksparande	K			
Aktier	K	F		
Svenska och utländska depåbevis	K	F		
Strukturerade produkter	K	F		
Konvertibla skuldebrev	K	F		
Obligationer och andra räntebärande instrument	K	F		
Allmän kunskap om fondsparande och olika fondtyper utifrån placeringsinriktning	K	F		
Olika slag av fonder	K	F		
Aktiesparklubb	K			
Några olika former för kapitalförvaltning	K	F		

Lagen om investeringsfonder

Lagen om investeringsfonder trädde i kraft 2004-04-01 och gäller fr.o.m. 2007-02-13 för all fondverksamhet som startats efter lagens ikraftträdande, liksom för de fondbolag som omåuktoriserats enligt lagen. En licensinnehavare ska känna till lagens huvudbegrepp samt vad som krävs för att få tillstånd att bedriva fondverksamhet.

	Kognitiv nivå			
Lagen om värdepappersfonder - investeringsfonder; fondbolag – fondföretag - värdepappersfond – specialfond - förvaringsinstitut	K	F		
Förutsättningar för tillstånd	K			
Tillsyn, sanktioner	K			
Corporate Governance (ägarstyrning)	K			

Derivat och aktielån

Denna underrubrik omfattar kunskap gällande olika derivatinstrument och hur de fungerar. Licensinnehavaren ska också veta när en kund kan ställa ut optioner, vilka krav som ställs av en clearingcentral och vilka avtal som ska gälla. Aktielån/blankning tas också upp i detta delmoment.

	Kognitiv nivå			
Aktieoption	K	F		
Teckningsoption	K	F		
Indexoption	K	F		
Terminer (Futures, forwards och liknande instrument.)	K	F		
Aktielån	K	F		

Försäkrings- och pensionssparande samt försäkringsförmedling

Pensionssparande har blivit en allt viktigare del av hushållens sparande. Detta delmoment omfattar kunskap gällande olika pensionsformer såsom Premiépensionssparande (PPM), Traditionell pensionsförsäkring, Fondförsäkring (Unit Linked), Individuellt pensionssparande (IPS) samt Kapitalförsäkring. Licensinnehavaren ska känna till skillnaderna mellan de olika pensionsformerna och hur de påverkar kundens sparande på kort och lång sikt. Olika efterlevandeskydd och beskattningen av dessa behandlas också. Den som förmedlar försäkringar (t.ex. föreslår en kapitalförsäkring) skall ha kunskap och kompetens för sina arbetsuppgifter. Närmare bestämmelser om kompetenskrav finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om en försäkringsförmedling (FFFS 2005:11). Många av de kunskapsområden som den anställde skall behärska enligt nämnda föreskrifter behandlas i andra moment i licensieringstestet. I detta delmoment behandlas några frågor med specifik anknytning till försäkringsområdet.

	Kognitiv nivå			
Premiepensionssparandet	K	F		
Pensionsförsäkring (traditionell)	K	F		
Fondförsäkring (Unit Linked)	K	F		
IPS, Individuellt Pensionssparande	K	F		
Kapitalförsäkring	K	F		
Försäkringsförmedling	K			
Lagen, förordningen och Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsförmedling	K			
God försäkringsförmedlingssed	K			
Försäkringsrörelselagstiftning	K			
Försäkringsavtalsrätt	K			

Risker, riskhantering och riskjusterad avkastning

Risker kan definieras på olika sätt. Denna underrubrik behandlar kredit- och motpartrisker, bolagsrisker och marknadsrisker såsom ränte-, valuta- och kursrisker. Dessutom beskrivs likviditetsrisker och operativa risker. Licensinnehavaren ska ha kännedom om innebörden av olika risker och hur de kan påverka kundens investeringar. Då risk kan definieras på olika sätt medför det också att den riskjusterade avkastningen kan belysas från olika utgångspunkter. Kunskapsområdet är ett väsentligt område för licensinnehavarens relation med kunden.

	Kognitiv nivå			
Kredit- och motpartrisker	K	F		
Marknadsrisker (ränte-, valuta- och kursrisker)	K	F		
Likviditetsrisker	K	F		
Operativa risker	K	F		
Direktavkastning och värdetillväxt	K	F		
Riskdefinitioner (total risk, marknadsrisk)	K	F		
Avkastning relativt risk	K	F	T	
Sharpekvoten, Treynorkvoten samt Jensens alpha som utvärderingsmått	K	F	T	
Tolkning av riskjusterad avkastning	K	F	T	

Alternativa investeringsstrategier

På kapitalmarknaden förekommer produkter som har avvikande avkastningsmönster än gängse produkter. Det kan till exempel vara onoterade aktier, fastigheter, metaller eller hedgefonder. För en placerare, och speciellt för en portfölj, kan inslag av dessa produkter drastiskt ändra avkastnings- och riskkaraktistika för portföljen. Kännedom om dessa placeringars avkastnings- och riskkaraktistika är viktiga att känna till för en licensinnehavare.

	Kognitiv nivå			
Syftet med alternativa investeringsstrategier (AIS)	K	F		
Utvärdering av AIS	K	F		

Skattefrågor

I detta område ingår kunskap om de skatteeffekter som en marknadsnotering ger. Licensinnehavaren ska dessutom känna till hur utländska aktier beskattas. Innehavaren måste också känna till de viktigaste delarna av kapitalvinstbeskattning. Dessutom ska licensinnehavaren känna till vilka tjänster som är momsbelagda respektive momsbefriade. I området ingår också skatteregler som har betydelse vid fondsparande. Slutligen behandlar detta delmoment grundläggande kunskap i privatekonomi med hänsyn till skattesystemet.

	Kognitiv nivå			
Beskattning av svenska aktier och fonder	K	F		
Beskattning av utländska aktier och fonder	K			
Kapitalbeskattning	K	F		
Kapitalvinstbeskattningen	K	F		
Momsfrågor mm.	K			
Privatekonomi med hänsyn till skattesystemet	K	F		

Delområde 2 - Handel och administration

Delområde 2 omfattar kunskap om handel och administration av finansiella instrument i ett brett perspektiv. En licensinnehavare ska besitta och nyttja denna kunskap som referensram i sina kundrelationer. I praktiken innebär detta kännedom om begrepp, definitioner och grundläggande kunskap angående handel och administration av finansiella instrument samt hur dessa fungerar och berör värdepappersmarknaden. Förutom krav på rena minneskunskaper erfordras i de flesta avsnitt även förståelse för hela kedjan från handel till administration av finansiella instrument och i en mät punkt tillämpning av bestämmelser.

Emissionshantering

I moment 2.2 behandlas frågan om när en bolagsstämma respektive styrelse får besluta om en emission. Licensinnehavaren ska också förstå skillnaden mellan en ny- och fondemission och en split och hur dessa emissioner påverkar antalet aktier, aktiekapitalet, börskursen samt värdet på innehavet. Vidare ska licensinnehavaren ha förståelse för vad som gäller om man vill delta i en nyintroduktion eller en nyemission. Slutligen i detta delmoment ska licensinnehavaren ha förståelse för de olika roller och ansvar som rådgivare, emissionsinstitut och kontoförande institut har vid en emission.

	Kognitiv nivå		
Bolagsstämmans betydelse som beslutsforum	K		
Skillnaden mellan olika emissionsformer, ny- och fondemission	K	F	
Anmälnings- och teckningsrutiner vid emissioner	K	F	
Ett värdepappersinstituts olika roller vid emission	K	F	

Kontoföring, clearing och settlement

I detta delmoment ingår kunskap om vilka svenska clearingorganisationer som finns (Stockholmsbörsen och VPC) . Lagen om kontoföring av finansiella instrument (LKF) är grunden för VPC:s rätt att registrera värdepapper. Licensinnehavaren ska ha kunskap om de grundläggande bestämmelserna som gäller kontoföring och registerhållning. Grundläggande kunskap om vilka som får bli kontoförande institut respektive clearingmedlem ingår likaså. Rättsverkan vid kontoföring regleras i LKF och här måste licensinnehavaren ha tillämpade kunskap angående till exempel registrering av ett förvärv. Vidare måste licensinnehavaren ha kunskap om VPC:s olika system och de vanligaste formerna av värdepapperskonton. Slutligen tas bokföring av affärer och likvidhantering upp i detta delmoment.

	Kognitiv nivå			
Kort översikt svenska clearingorganisationer och kriterier för clearingverksamhet	K			
Hanteringen av dematerialiserade finansiella instrument	K	F		
Grundläggande bestämmelser om kontoföring och registerhållning	K	F		
Kontoförande institut, clearingmedlemmar	K			
Rättsverkningar vid kontoföring	K	F	T	
Värdepapperskonton och VP-systemet	K	F		
Bokföring av affärer	K			
Likvidhanteringen och betalningar	K			

Värdepappersinformation

I detta delmoment ingår kunskap om de vanligaste informationssystemen som finns på marknaden. Vidare ska licensinnehavaren veta var han eller hon hittar information om emittenter och om olika instrument. Det kan till exempel gälla att hitta villkoren för en emission eller hur stor en utdelning blev i ett bolag.

	Kognitiv nivå			
Informationssystem Öppenhetsdirektivet	K			
Information om emittenter och instrument	K	F		

Depåhantering och efterföljande affärsredovisning

Det kan finnas både affärsmässiga och administrativa skäl till varför man ska ha en depå tjänst. Vissa typer av värdepappersaffärer kräver att kunden har en depå. Licensinnehavaren måste ha kunskap om vilka dessa affärer är. Innehavaren måste dessutom ha kunskap om skillnaden mellan ett vp-konto och en depå. I detta moment ingår också förvaltarens uppgift vid till exempel rösträtsregistrering och bevakning av värdepappershändelser. Slutligen tar detta moment upp redovisning av affärer och vad som gäller vid utfärdandet av en avräkningsnota.

	Kognitiv nivå			
Depåhanteringen i praktiken	K	F		
Förvaltarens uppgifter	K	F		
Redovisning av affärer	K	F		
Aviseringar, avräkningsnotan mm.	K	F		

Handel med finansiella instrument

I detta delmoment ingår grundläggande kunskap om svenska börsmedlemmars handelsregler och rapportering till Stockholmsbörsen samt svenska auktoriserade marknadsplatser. Licensinnehavaren ska ha kunskap om hur kommission och självinträde fungerar. En licenshavare skall dessutom ha kännedom om innebörden av flaggningsreglerna på grund av lag och på grund av självreglering.

	Kognitiv nivå		
Handelsregler och rapportering	K		
Leveransregler	K		
Kommission, självinträde och handel i eget lager	K		
Flaggningsregler	K	F	

Börs- och marknadsplatsverksamhet

Detta delmoment behandlar svenska börser och marknadsplatser. De största utländska börserna och marknadsplatserna ingår också. Uppställda kriterier för börsverksamheten samt grundläggande kunskap om svenska borsmedlemmars och emittenters förhållande till Stockholmsbörsen och svenska auktoriserade marknadsplatser tas också upp i detta delmoment. Licensinnehavaren ska även ha kunskap om de vanligaste trading- och affärssystemen som finns på den svenska - och internationella marknaden.

	Kognitiv nivå		
Svenska börser och några större utländska	K		
Börsmedlemmar och deras förhållande till börsen	K		
Emittenter och deras förhållande till börsen	K		
Andra marknadsplatser	K		
De vanligaste trading- och affärssystemen	K	F	
Internationella trading- och kommunikationssystem	K		

Delområde 3 - Finansiell ekonomi

Delområde 3 omfattar kunskap avseende finansiell ekonomi. En licenshavare ska ha en tillräcklig grundkunskap inom ämnesområdet för att kunna nyttja denna kunskap som referensram i kundsituationer. I praktiken innebär det att kännedom om olika begrepp och definitioner samt grundläggande kunskap om värdering av finansiella produkter är viktiga moment som mer eller mindre måste behärskas.

Vissa av delmomenten i detta område kan vid en första anblick tyckas sakna en gemensam nämnare. Det finns dock ett genomgående centralt tema, nämligen begreppen avkastning och risk och deras inbördes relation. Då flera av momenten bygger på varandra är det en fördel om studier och inhämtandet av kunskapen kan ske i en logisk följd.

Grundläggande förutsättningar på kapitalmarknaden

En förutsättning för att de finansiella marknaderna ska vara effektiva är att prisbilden på underliggande finansiella tillgångar reflekterar den information som påverkar priset och därmed också avsaknad av arbitragemöjligheter.

	Kognitiv nivå			
Nationalekonomiska begrepp	K	F		
Kapitalmarknadens funktioner	K			
Effekter av arbitragemöjligheter, perfekta marknader	K			
Förväntad respektive faktisk avkastning	K			

Definition av förvaltningsuppdrag i ett ekonomiskt perspektiv

På kapitalmarknaden förekommer ett flertal olika begrepp och sparformer. Även om sparformerna vid en första anblick kan tyckas vara identiska kännetecknas de ofta av varierande karaktär. Centralt i delmoment är kännedom om olika förvaltningsuppdrags definition och karakteristika.

	Kognitiv nivå			
Förvaltningsuppdrag, olika former	K			
Utgångspunkter för förvaltningsuppdrag	K			
Översiktlig definition av risker	K	F	T	

Tidsvärdet av kapital och ”priset på kapital”

Kapitalmarknadens viktigaste funktion är att förmedla kapital mellan de som har underskott och de som har överskott av kapital. I princip gäller det således att ”flytta” kapital framåt eller bakåt i tiden. Den faktor som påverkar värderingen, det vill säga räntan, och hur den formuleras är viktig att ha kännedom om. Vidare är begrepp som effektiv ränta, nominell ränta och realränta viktiga att känna till.

	Kognitiv nivå			
Nuvärden och slutvärden	K	F	T	
Enkel och effektiv ränta	K	F	T	
Nominell och real ränta (avkastning)	K	F	T	

Finansiell statistik

På kapitalmarknaden definieras i allmänhet risken i en placering med utgångspunkt från variation i placeringens värde. Om två placeringar har samma förväntade avkastning, men olika risker, föredras placeringen med den lägsta risken. Detta gäller enskilda placeringar.

Tolkningen ändras när risk och avkastningskaraktäristika avser en portfölj, eftersom placeringens samvariation med andra placeringar i portföljen påverkar den totala portföljens risk. Enligt kapitalmarknadsteorin råder ett linjärt förhållande mellan förväntad avkastning och risk. Det innebär att kännedom om regressionsanalys, och tolkning av dessa samband, blir viktiga att behärska för licenshavaren.

	Kognitiv nivå			
Lägesmått (aritmetiskt och geometriskt medelvärde)	K	F	T	
Spridningsmått (varians och standardavvikelse)	K	F	T	
Korrelation	K	F	T	
Regressionsanalys	K	F	T	

Grundläggande värdering av aktier, obligationer och derivatinstrument

Den övergripande värderingsprincipen för finansiella placeringar är att deras värden bestäms av de kassaflöden som de förväntas ge. Det betyder i sin tur att dessa framtida kassaflöden, till exempel aktieutdelningar och kupongräntor, måste flyttas till idag för att priset ska erhållas. Huvudprinciper för denna värdering och förändring i parametrar ska en licenshavare känna till.

	Kognitiv nivå			
Yield-kurvan	K			
Duration	K	F	T	
Utbetalningspolitik	K			
P/E-tal	K			
Motiverad kurs	K	F	T	
Optioner, europeiska, amerikanska, köp-, sälj-	K			
Resultatdiagram för optioner	K	F	T	
Värderingskoncept	K	F	T	

Begreppen risk och avkastning

Enligt portföljteorin definieras risken i termer av variation i avkastningen, det vill säga vanligen i termer av varians eller standardavvikelser. Enligt kapitalmarknadsteoris riskdefinition är det emellertid den enskilda placeringens avkastning jämfört med marknadsportföljens som är intressant eftersom placeringarna förväntas ha väldiversifierade portföljer.

	Kognitiv nivå			
Samvariation (korrelation)	K	F		
Begreppet effektiva portföljer	K	F	T	
Markowitz's portföljansats	K	F	T	

Definition av marknadsindex

Förtjänsten med ett index är att detta på ett enkelt sätt sammanfattar avkastningen för en marknad, ett land eller en region. Hur index konstrueras och när de ska utnyttjas är väsentligt vid analys av placeringar på kapitalmarknaden.

	Kognitiv nivå			
Värdeviktade och likaviktade index	K			
Avkastnings- och förmögenhetsindex	K			
Regionala index	K			

Grunderna i portfölj- och kapitalmarknadsteorierna

Även om dessa teorier till sin form är ”tunga” måste de bakomliggande idéerna behärskas av en licenshavare. Betoningen ligger således snarare på tillämpning och analys än de rent tekniska inslagen. Kännedom och karakteristika liksom de variabler som påverkar värderingen av derivatinstrument ingår i delmomentet.

	Kognitiv nivå			
Samvariationsegenskaper i avkastning mellan placeringstillgångar	K	F	T	
Diversifieringsmöjligheter	K	F	T	
Begreppet effektiv front	K	F	T	
Marknadsportfölj, definition och egenskaper	K	F	T	
Kapitalmarknadslinjen (Capital Market Line)	K	F	T	
Placeringslinjen för värdepapper (Security Market Line, CAPM)	K	F		
Marknadsrisk (betavärde)	K	F	T	
Under- respektive övervärderade tillgångar	K	F	T	

Effekter av diversifiering, såväl nationellt som internationellt

Enligt portföljteorin ska en rationell placerare sprida risker på ett flertal olika placeringsalternativ. Detta kan uppnås utan att den förväntade avkastningen sjunker. För att uppnå diversifiering måste dock de olika placeringsalternativen ha specifika kännetecknen, något som är viktigt att känna till i kundrådgivningsmomentet.

	Kognitiv nivå			
Total risk	K	F	T	
Marknadsrisk och unik risk	K	F	T	
Effekter av nationell respektive internationell diversifiering	K	F		

Effektiva portföljer

Enligt synsättet inom finansiell ekonomi förväntas placerarna hålla effektiva portföljer. Avvikelse från dessa effektiva portföljer ger enligt teorin inget mervärde. Att placera i effektiva portföljer är därför centralt när det gäller portföljförvaltning.

	Kognitiv nivå			
Förväntad avkastning	K	F	T	
Förväntad avkastning och risk	K	F	T	
Riskpremie	K	F	T	
Det riskfria placeringsalternativet	K	F	T	
Marknadsrisk (betavärde) för en portfölj	K	F	T	
Företagsspecifik (unik) risk för en portfölj	K	F	T	

Utvärdering av portföljer och fonder

Avkastningen på placeringar kan i princip hänföras till tre variabler, en direkt koppling till marknadsutvecklingen (t.ex. en indexfond), professionalism i förvaltningen (t.ex. en branschfond) och en ren slumpmässig process. För att en meningsfull utvärdering ska kunna utföras måste avkastningen också beakta placeringens risk. Riskjusterad avkastning blir således ett nyckelord vid utvärdering av placeringar.

	Kognitiv nivå			
Vedertagen metodik	K	F	T	
Riskjusterade avkastningsmått	K	F	T	
Nyckeltal vid fondutvärdering	K	F	T	
Analys och tolkning av begreppet <i>överavkastning/avvikelseavkastning</i>	K	F	T	

Delområde 4 - Etik och sundhetsregler

Delområde 4 omfattar kunskap om etik och regler som i ett bredare perspektiv kan sägas bidra till att bevara sundheten på den svenska värdepappersmarknaden. En licenshavare ska känna till och kunna tillämpa grundläggande etiska teorier och förekommande etiska riktlinjer på värdepappersmarknaden. Licenshavare ska känna till hur normer av olika slag tillkommer och utvecklas samt ha kunskap om och kunna tillämpa regler om bl a intressekonflikter, anställdas värdepappersaffärer, mutor och bestickning, penningtvätt och marknadsmissbruk.

Avsnitten inom området är relativt fristående från varandra. Alla har dock det gemensamt att reglerna, förutsatt att de efterlevs, kan sägas bidra till att bevara sundheten på värdepappersmarknaden och till att allmänhetens förtroende för denna marknad upprätthålls.

Etik och moral

Intresset kring frågor som rör etik och moral har ökat under senare år. Såväl samhället i stort som finansmarknaden mer specifikt har över tiden blivit allt mer komplex. Krav ställs på hur företag och personer uppför sig på värdepappersmarknaden. Reglerna blir mer omfattande och detaljerade, samtidigt som det fortfarande finns områden och situationer där det är oklart vad som egentligen är ”rätt” eller ”fel”. För att bevara förtroendet för värdepappersmarknaden och de företag och personer som arbetar på denna är det viktigt att licensinnehavare besitter vissa grundläggande kunskaper om etik och moral, liksom känsla och intresse för hur situationer och frågor som uppstår ska hanteras på ett etiskt försvarbart sätt.

Licensinnehavaren ska under detta avsnitt ha kunskap om grundläggande etiska begrepp och teorier och tankegångar samt förstå hur dessa tillämpas. Här behandlas vidare etiska riktlinjer som finns på den svenska värdepappersmarknaden och som utfärdas av branschorganisationer och av Finansinspektionen. Genom att känna till och tillämpa dessa teorier och riktlinjer blir det förhoppningsvis lättare för licenshavare att hålla ett säkert avstånd från det otillåtna. För licenshavaren är det även viktigt att känna till vem man kan vända sig till med etiska frågor och i tveksamma situationer. Särskilt intresse ägnas därvid åt compliancefunktionens roll och ställning i organisationen.

	Kognitiv nivå			
Grundläggande etiska begrepp och teorier	K	F	T	
Etiska riktlinjer på värdepappersmarknaden	K	F	T	
Upprätthållandet av ett betryggande avstånd till det otillåtna	K	F	T	
Vem man vänder sig till med etiska och svåra bedömningsfrågor	K	F	T	
Compliancefunktionen	K	F	T	

Normbildning på värdepappersmarknaden

Verksamheten på värdepappersmarknaden och aktörerna på denna är föremål för reglering av olika slag och karaktär. Regler ges bl a i lag beslutade av riksdagen, föreskrifter utgivna av Finansinspektionen, samt i vissa rättsakter utfärdade av EU. De senare kan ha direkt verkan eller behöva implementeras mer aktivt i svensk rätt. Vilka kunskaper som krävs rörande själva innehållet i dessa regelverk framgår på andra håll i kunskapskraven. Här behandlas istället själva normgivningsprocessen och reglernas olika inbördes värde.

Som komplement till och konkretisering av vissa bestämmelser i ovan nämnda regelverk har intresse- och branschorganisationer som Svenska Fondhandlareföreningen, Fondbolagens Förening, Näringslivets Börskommitté och Aktiemarknadsnämnden genom självreglering skapat regler för sina medlemsföretag och i förekommande fall anställda i berörda företag. Licensinnehavare ska känna till organisationernas respektive roller och viktigare regler.

Bland organisationerna ovan återfinns SwedSec som behandlas separat. Licenshavare ska äga kunskap om vilka företag och personer som omfattas av SwedSecs regler, vilka skyldigheter de anslutna företagen och licenshavarna ikläder sig, samt vilka sanktioner som kan vidtas mot dem som bryter mot regelverket. Det är även viktigt att känna till den praxis som successivt uppkommer med stöd av regelverket.

	Kognitiv nivå			
Normbildning på värdepappersmarknaden	K	F	T	
Självreglerande organ på värdepappersmarknaden och dessas regelverk	K	F	T	
SwedSecs regelverk och hur detta tillämpas i praktiken	K	F	T	

Sundhetsregler

Historiskt har det på den svenska värdepappersmarknaden funnits en ”sundhetsregel” som stadgat att värdepappersrörelse ska bedrivas så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls, enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras och så att rörelsen i övrigt kan anses sund. Detta generella stadgande kompletteras av ett stort antal mer detaljerade regler.

Detta avsnitt täcker ett antal intresseområden som syftar till att säkerställa sundheten i värdepappersrörelsen. Licensinnehavaren ska känna till och kunna tillämpa det grundläggande kravet att värdepappersinstitut ska ta tillvara sina kunders intressen när de tillhandahåller investerings- eller sidotjänster, att de ska handla hederligt, rättvist och professionellt, samt att de även i övrigt ska agera på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls.

Vidare behandlas de krav som ställs på ett värdepappersinstituts organisation, riskhantering, genomlysning och interna riktlinjer, rutiner och system, liksom frågan om vem som bär ansvaret för att dessa krav uppfylls.

Inom värdepappersinstitut och dessas verksamhet uppstår från tid till annan intressekonflikter som måste hanteras på ett lämpligt sätt. Det kan exempelvis röra sig om intressekonflikter mellan institutets och anställdas egen handel kontra institutets handel för kunders räkning. Licensinnehavare måste känna till de regler som gäller vid intressekonflikter, olika metoder såsom ”chinese walls” som används för att undvika intressekonflikter, samt hur privata uppdrag andra jäv och incitament som kan påverka arbetsuppgifterna ska hanteras. Frågor om allt detta tas upp under detta avsnitt.

Licenshavare ska även känna till och kunna tillämpa reglerna avseende anställdas egna eller närståendes värdepappersaffärer. Dessa återfinns till dels i lag och till dels i regler utgivna av Svenska Fondhandlareföreningen och Fondbolagens Förening. Här behandlas också reglerna om tilldelning till anställda vid överteckning.

	Kognitiv nivå			
Kravet att ta tillvara kundernas intressen och även i övrigt handla hederligt, rättvist och professionellt	K	F	T	
Krav på organisation, riskhantering, interna riktlinjer mm	K	F	T	
Regler rörande intressekonflikter och hur sådana konflikter hanteras	K	F	T	
Regler om egna och närståendes värdepappers- och valutaaffärer	K	F	T	

Mutor och bestickning

Det förekommer på värdepappersmarknaden att kunder och andra intressenter erbjuder eller erbjuds gåvor, tjänster och andra förmåner. Detta sker ofta i kundvårdande och välmenande syfte men kan ibland anta proportioner eller förekomma i sådana situationer att de riskerar att komma att betraktas som mutor och för mottagaren kan komma att utgöra bestickning. För att undvika sådana situationer måste licenshavaren känna till och kunna tillämpa de regler och den viktigare praxis som finns på området. Licenshavare ska även känna till den verksamhet som bedrivs av och de riktlinjer som utfärdas av Institutet mot mutor.

	Kognitiv nivå			
Regler om mutor och bestickning	K	F	T	
Hur reglerna om mutor och bestickning tillämpas i praktiken	K	F	T	

Penningtvätt och terroristfinansiering

Med penningtvätt menas åtgärder som vidtas för att dölja, omsätta eller legitimera, det vill säga "tvätta", pengar som erhållits genom brottslig verksamhet. Med "terroristfinansiering" avses i regelverket inte endast finansiering av terrorism utan även andra former av särskilt allvarlig brottslighet. En licensinnehavare måste känna till regelverken på dessa områden och ha förståelse för hur reglerna tillämpas i praktiken.

	Kognitiv nivå			
Regler rörande penningtvätt och terroristfinansiering	K	F	T	
Praktisk tillämpning av reglerna om penningtvätt och terroristfinansiering	K	F	T	

Marknadsmisbruk

Lagen om straff för marknadsmisbruk vid handel med finansiella instrument behandlar dels de "vanliga" insiderbrotten, dels sådan handel och sådana förfaranden som bedöms ägnade att otillbörligen påverka marknadspriset eller andra villkor för handeln med värdepapper. Vidare behandlar regelverket den skyldighet som föreligger för bland annat värdepappersinstitut att rapportera transaktioner som kan antas utgöra eller ha samband med insiderbrott eller otillbörlig marknadspåverkan till Finansinspektionen.

En licensinnehavare ska känna till och förstå reglernas syfte och de brott och förfaranden samt den rapporteringsskyldighet som föreligger enligt gällande regelverk. Vidare krävs kännedom och förståelse av Finansinspektionens och domstolarnas viktigare ställningstaganden på området.

	Kognitiv nivå			
Insiderbrotten	K	F		
Otillbörlig marknadspåverkan	K	F		
Skyldigheten att rapportera insiderbrott och otillbörlig marknadspåverkan	K	F		

Anmälningsskyldighet och förande av loggbok

Lagen om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument innehåller regler om att aktiemarknadsbolag är skyldiga att anmäla vilka personer som har ”insynsställning” i bolaget till Finansinspektionen. Även större aktieägare är skyldiga att anmäla sig till registret. De som har en sådan insynsställning är skyldiga att anmäla eventuella innehav av aktier i det bolag i vilka de har insynsställning samt förändringar i detta innehav till Finansinspektionen.

Vidare finns i lagen regler om förbud för vissa personer i insynsställning att handla i aktier och andra finansiella instrument i eller relaterade till det bolag i vilket de har insynsställning inom viss tid före ordinarie delårsrapport, liksom regler om förande av förteckning (loggbok) över personer med tillgång till insiderinformation.

En licensinnehavare ska känna till och förstå ovanstående reglers syfte och vad de innebär i praktiken.

	Kognitiv nivå			
Anmälningsskyldighet avseende personer i insynsställning	K	F	T	
Handelsförbudet	K	F	T	
Förande av loggbok	K	F	T	

Insättningsgaranti och investerarskydd

Kunders insättningar på konto i banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag med tillstånd att ta emot kunders medel på konto omfattas av en insättningsgaranti. Garantin ger kontokunderna visst skydd i händelse av kontohållarens konkurs.

På motsvarande sätt finns ett investerarskydd som ger möjlighet till ersättning för förluster av investerarens finansiella instrument och medel hos värdepappersinstitut, fondbolag och vissa förvaltningsbolag.

Licenshavare ska känna till, förstå och kunna tillämpa de regler som återfinns i ovan angivna regelverk.

	Kognitiv nivå			
Insättningsgaranti	K	F	T	
Investerarskydd	K	F	T	

Delområde 5 - Regelverk på värdepappersmarknaden

Delområde 5 omfattar kunskap om regelverk och tillsyn på den svenska värdepappersmarknaden. En licensinnehavare ska besitta en bred kunskap inom ämnet och kunna nyttja denna kunskap som referensram i sina kundrelationer. I praktiken innebär det krav på kännedom om begrepp och definitioner samt grundläggande kunskap om olika näringsrättsliga regler som omgärdar värdepappersrörelsen liksom kunskap om viss grundläggande civilrättslig lagstiftning som berör värdepappersmarknaden. Förutom krav på rena minneskunskaper erfordras i vissa centrala avsnitt även förståelse för regleringen och i några delmoment tillämpning av bestämmelser. Vissa delar av den civilrättsliga lagstiftningen, nämligen grundläggande kunskap om skatterätt, ligger dock inom delområde 1, Sparande och Kapitalförvaltning.

Värdepappersrörelse

Att bedriva värdepappersrörelse kräver tillstånd av Finansinspektionen. En licensinnehavare ska ha kännedom om olika värdepappers- och sidoverksamhetstillstånd samt vilken verksamhet som kan bedrivas med stöd av de olika tillstånden. Det är särskilt viktigt för en licensinnehavare att känna till reglerna och omständigheterna kring begreppet sekretess. En licensinnehavare ska kunna tillämpa sekretessreglerna i konkreta situationer.

	Kognitiv nivå			
Tillståndspliktig verksamhet; olika tillstånd och vad dessa avser	K			
Sidotjänster/sidoverksamheter; olika tillstånd och vad dessa avser	K			
Sekretess	K	F	T	

Prospektregler

Prospektreglerna utgör en annan del av regelverket om information på marknaden. Regler om när och i vilka situationer ett prospekt ska upprättas finns såväl i Lagen om handel med finansiella instrument som i EU-kommissionens förordning EG 809/2004. En licensinnehavare ska ha kunskap om prospektreglerna liksom om skillnaden mellan olika typer av prospekt.

	Kognitiv nivå			
Översikt över de olika regelverk som avser prospekt	K			

Klagomålshantering

Klagomålshanteringen är central hos värdepappersinstitutet. En licensinnehavare ska känna till hur klagomålshanteringen ska vara organiserad i institutet, och hur klagomål ska hanteras. Vidare ska en licensinnehavare ha kännedom om vilka organisationer och institut som informerar om "klagomålspraxis" och vilka som handlägger klagomålsvister.

	Kognitiv nivå			
Rättelse av fel	K	F		
Hantering av kunders klagomål i övrigt (ARN, Konsumenternas Bank- och finansbyrå, Kronofogdemyndighet och allmän domstol)	K	F		

Avtal

Svenska Fondhandlareföreningen har tagit fram standardiserade avtal och allmänna bestämmelser för bankernas och värdepappersbolagens depåkunder. Vidare har Stockholmsbörsen utarbetat avtal för handel med standardiserade optioner. Inom branschen finns även förfogandeavtal och avtal avseende diskretionär kapitalförvaltning och placeringsrådgivning. En licensinnehavare måste känna till de olika avtalen, deras innehåll och syfte.

	Kognitiv nivå			
Allmänna bestämmelser för depå- och kontoavtal – bank respektive värdepappersbolag	K			
Kundavtal, Integrerat Handels- och Clearingkonto hos Stockholmsbörsen	K			
Förfogandeavtal mellan kund och värdepappersbolag (reglerar VP-bolagets rätt att återpantsetta de finansiella instrumenten)	K			
Något om förekommande avtal inom olika typer av kapitalförvaltning	K			

Grundläggande regler om pantsättning

En licensinnehavare ska ha kunskap om grundläggande civilrättsliga regler gällande pantsättning och näringsrättsliga pantregler i värdepappersrörelsen. På det näringsrättsliga området föreligger skillnader mellan bankernas och värdepappersbolagens möjligheter att betinga sig pant och dessa skillnader ska en licensinnehavare känna till.

	Kognitiv nivå			
Pantsättningsreglerna	K	F		
Pantsättning i praktiken	K	F		
Värdepappersinstitutets roll vid pantsättningen	K	F		
Riskerna vid pantsättning	K	F		

Grundläggande kundskyddsregler

Kundskyddsreglerna har på senare tid alltmer kommit i fokus. En licensinnehavare ska känna till grunderna för och syftet med dessa regler. Licenshavaren ska känna till vad som åligger instituten i olika situationer t.ex. vid rådgivning och vid orderexekvering. Vidare ska licensinnehavaren kunna reglerna om finansiell rådgivning till konsumenter

- lagen om finansiell rådgivning till konsumenter och
- Finansinspektionens föreskrifter utfärdade med stöd av den lagen.

Licenshavaren ska också kunna andra regler som gäller vid rådgivning även utanför rena konsumentförhållanden;

- bestämmelserna om att iaktta kundens intressen i lagen om värdepappersrörelse,
- kravet enligt rättspraxis på att en rådgivare är skyldig att utföra sitt uppdrag med tillräcklig omsorg

Licenshavaren ska veta vad god rådgivningssed, omsorgsplikt, avrådningsplikt är och veta vad vilka olika dokumentations- och kompetenskrav som gäller i olika situationer.

	Kognitiv nivå			
Konsumentlagstiftningens betydelse på finansmarknaden	K	F		
God rådgivningssed och omsorgsplikt	K	F		
Omsorgsplikt utanför rådgivningssituationer, t.ex. vid utförande av order	K	F		
Dokumentationskrav	K	F		
Kompetenskrav	K			

Civilrättsliga frågor och familjerätt

I detta delmoment behandlas allehanda grundläggande civilrättsliga begrepp och uttryck som en finansiell rådgivare kan konfronteras med och därför bör känna till. Vidare ska licensinnehavaren ha grundläggande kunskap om bland annat avtalsrättens grunder, fullmakter och obeståndsjuridik. Inom ämnet familjejuridik krävs kunskap om grundläggande väsentliga begrepp samt kunskap om olika familjerättsliga samlevnadsformer. Delmomentet behandlar också centrala frågor kring arv, gåva och testamente.

	Kognitiv nivå			
Grundläggande civilrättsliga begrepp	K	F		
Grundläggande avtalsrätt	K	F		
Fullmakter och annan behörighet	K	F	T	
Obestånd och konkurs	K			
Utmätning mm.	K			
Grundläggande familjerätt	K	F		
Testamente och arv samt omyndigs ställning	K	F	T	
Äktenskap och samboförhållanden m.m.	K	F	T	

Bolagsrätt - Aktiebolagsrätt

I detta moment ingår grundläggande kunskap om associationsrätt, dock med tyngdpunkt på aktiebolagsrätt. Licensinnehavaren ska kunna och förstå skillnaden mellan de olika associationsformer som förekommer. Han eller hon ska dessutom känna till aktien och dess rättsverkningar. I detta delområde ingår också vad som krävs för att bilda ett aktiebolag och vad registrering hos Bolagsverket får för betydelse. Slutligen behandlas det som gäller avstämningsbolag som innebär att aktieboken hanteras via ett dataregister (VPC) och att inga fysiska aktiebrev förekommer.

	Kognitiv nivå			
Skillnaden mellan olika associationsformer	K	F		
Aktien och aktiens rättsverkningar	K	F		
Aktieboken och aktiebrev	K	F		
Annan central formalia (till exempel registrering hos Bolagsverket och registreringsbevis)	K			
Avstämningsbolag och hanteringen av dessa	K	F		
Bolagets beslutandeorgan	K			

Allmänna villkor för handel

Svenska Fondhandlareföreningen har tagit fram standardiserade avtal och allmänna bestämmelser för bankernas och värdepappersbolagens handel med finansiella instrument. Dessutom har Svenska Fondhandlareföreningen tagit fram standardiserade avtal och allmänna villkor för värdepapperslån. I detta delmoment ingår de olika avtalen, deras innebörd och syfte.

	Kognitiv nivå		
Allmänna villkor för handel med finansiella instrument	K		
Allmänna villkor för värdepapperslån	K		